

ז. **נפולה**, הכוללת את הבהמה שנפלה מהגג.

ח. **ושבורה**, הכוללת את הבהמה שנשתברו רוב צלעותיה, וכן עקירת צלע ממקומה, וחביסת גולגולת, וכן נדלדלו סימנים חשיב "שבורה", שנשבר מקום חיבורם של הסימנים לחי.

לאפוקי לקותא דרכיש בר פפא, שאמר משמיה דרב, שאפילו לקתה בכוליא אחת הרי היא טרפה, ופליג עליו עולא.

אמר חייא בר רבא: ח' מיני טרפות יש ב"נקובה" [שהיא המין הראשון מבין שמונת המינים של טריפה, שאמר עולא].

א. נקובת הושט. ב. נקובת קרום של מח. ג. נקובת הלב. ד. נקובת הריאה. ה. נקובת הקיבה. ו. נקובת הדקין. ז. נקובת הכרס הפנימי. ח. נקובת ההמסס ובית הכוסות.

ואם תאמר ט' טרפות יש בנקובה, שהרי ניקבה המרה גם היא טריפה?

תשובתך, "ניקבה המרה", רבי יוסי ברבי יהודה קתני לה, רק לפיו ניקבה המרה היא טרפה, אבל חכמים מכשירים.

דתניא: ניקבה הקיבה וכן ניקבו הדקים [המעיים], הרי היא טרפה.

רבי יוסי ברבי יהודה אומר: אף ניקבה המרה היא טרפה

הלכות, חבר, כזית, מרה, וקורקבן — סימן

אמר רבי יצחק ברבי יוסף אמר רבי יוחנן: הלכה ברבי יוסי יהודה, שאמר, ניקבה המרה הרי היא טרפה.

שמונת הטריות של נקבים כטרפה אחת, ואם כן, **בצר להו חדא**, נפחתה טרפה אחת ממנין הטריות, והווי רק י"ז טרפות!?

ועוד איכא לאקשווי: והרי הא דרב עזרא משמיה דרבא [שמעתתא ג] בנקובת הטחול — **נמי נקובה היא**, והרי היא כלולה בטרפה של הנקבים. ואם כן, יש לנו למנות רק שש שמעות, כי נקובת הטחול היא בכלל כל הנקובות, ונמצא שיש רק י"ז טרפות!?

אלא, תריץ הכי: **הנך תרתי**, בהמה שנחתכו רגליה וגלודה, **דאפקת לעיל**, והיינו, שביארה הגמרא לעיל שלא שנה אותן התנא מפני שסבר כדעת המכשירים אותן, **לא תיפוק**, אלא **אכן יש** למנות אותן, כי תנא דבי רבי ישמעאל סבר כרבנן, שבהמה אשר נחתכו רגליה היא טרפה. וכן סבר כחכמים בגלודה, שהיא טרפה.

אמר עולא: ח' מיני טרפות נאמרו לו למשה בסיני:

א. **נקובה**, הכוללת את כל מיני הנקבים דלעיל.

ב. **ופסוקה**, הכוללת את פסוקת הגרגרת ופסוקת חוט השדרה.

ג. **נטולה**, הכוללת את ניטל הכבד, את ניטל עורה, דהיינו גלודה, וכן את "שף בוקא דאטמא מדוכתיה", שנחשב כניטל ממקומו.

ד. **וחפורה**, הכוללת את הריאה שחסרה, ואת בהמה שנחתכו רגליה.

ה. **קרועה**, הכוללת את קריעת הבשר החופה את הכרס מבחוץ.

ו. **ודרוסה**, הכוללת את דרוסת הזאב והארי.

דכתיב ביה באיוב, שאמר הקב"ה לשטן שיכהו לאיוב מכות מוות אבל יחד עם זאת צוהו [איוב ב] "רק את נפשו שמור!", שלא ימות איוב מאותן מכות מות.

אם כן **הכא נמי**, זה שאמר איוב "ישפוך לארץ מררתי" ועדיין הוא קיים, יש לנו לומר **ניסא שאני**, ואין לנו להביא ראיה מכאן שניקבה המרה איננה טרפה.

ואמר רבי יצחק ברבי יוסי אמר רבי יוחנן: הלכה כדברי האומר צריך שישתייר בכבוד כזית כאשר ניטל הכבוד, ואם נשתייר רק פחות מכזית, הרי הבהמה טרפה. (19)

והוינן בה: ומי אמר רבי יוחנן הכי דבעינן שישתייר בכבוד כזית?

והאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: הלכה כסתם משנה. ותנן ברישא דמשנתנו: **ניטלה הכבוד ולא נשתייר הימנה כלום** הרי היא טרפה.

ויש לנו לדייק, **הא נשתייר**, הרי היא כשרה, **אף על גב דלא הווי שיוור של כזית?**

ואמר רבי יצחק ברבי יוסף אמר רבי יוחנן: **מאי אהדרו ליה חבריה לרבי יוסי ברבי יהודה על מה שאמר**, ניקבה המרה היא טרפה?

הכי קאמרו לו: הרי מצינו שהתלונן איוב על מר גורלו ואמר [איוב טז] "ישפוך לארץ מררתי", והיינו שניקבה המרה של איוב, ונשפך ממנה לארץ, ועדיין מצינו שאיוב קיים! (19)

ומוכח, שגם לאחר שניקבה המרה אפשר להמשיך ולחיות, ונמצא שניקבה המרה לא היא טרפה!?

אמר להם רבי יוסי ברבי יהודה לחכמים: **אין מזכירין מעשה נסים להביא מהם ראיה!**

דאי לא תימא הכי, תיקשי לך הא דכתיב באותו הפרק, שאמר איוב "פלח כליותי, ולא יהמול", כיצד איוב היה קיים אחר שכליותיו פולחו? **מי קא חיי?**! הרי אין אדם יכול לחיות אחרי שחץ מפלח את כליותיו! **אלא**, בהכרח, **ניסא שאירע לאיוב שאני**.

ימות. והרמב"ם מחלק בין טריפות של בהמה, שלגביה קובעת רק ההלכה למשה מסיני בהלכות טריפות, גם אם הרופאים אומרים אחרת, שנאמר "על פי התורה אשר יורוך", ובין טריפות של אדם, וכגון מי שהרג אדם שהוא טריפה, שאין ההורג פטור מרציחתו אלא אם יאמרו הרופאים שמכה זו אין לה רפואה באדם [רמב"ם הלכות שחיטה יג, הלכות רוצח ב ח].

20. מחלוקת תנאים היא לקמן. והובאו דבריו של רבי יצחק ברבי יוסי משום שהובאו פה

19. משמע מכאן כי כדרך שנחלקו לגבי דין טריפה בבהמה כך נחלקו לגבי דין טריפה באדם, ודין טריפה באדם שוה לדין טריפה בבהמה, כי אחרת אי אפשר להביא ראיה מאיוב לגבי טריפה בבהמה. נדה כב א ובתוס' כג ב ד"ה ואמר.

ונחלקו בדבר זה רבותינו הראשונים. רבנו תם, בתוס' כאן מבאר, שאדם, כיון דאית ליה מזלא, אינו נטרף בנקיבת הקרום גרידא כמו בהמה, אלא רק בנקיבת קרום המח עם חסרון בגולגולת. ולעומת זאת המאירי מביא את בעל העיטור להיפך, שאם נחסרה הגולגולת בלבד, יכולה הבהמה להמשיך לחיות, ואילו האדם

ברבי יוסף בשם רבי יוחנן, מביאה הגמרא מימרא נוספת שאמר רבי יצחק ברבי יוסף בשמו.

אמר רבי יצחק ברבי יוסף אמר רבי יוחנן:

מרה שניקבה, והיה הנקב במקום שדבוקה המרה לכבד, **וכבד פותמתה**, כיון שהיה הנקב במקום שהמרה דבוקה לכבד, סותם החיבור לכבד את הנקב — והרי היא כשירה. וזאת, אפילו לרבי יוסי ברבי יהודה, שאמר ניקבה המרה טרפה, דשאני הכא, שהכבד סותמה.

ואמר רבי יצחק ברבי יוסף אמר רבי יוחנן:
ניקב הקורקבן, ואולם **כיס קיים**, הקליפה הפנימית שלו קיימת, **כשר**.

איבעיא להו: ניקב הכיס הפנימי של הקורקבן, וקורקבן עצמו קיים, מאי?

ואמרינן: **תא שמע: דאמר רב נחמן ביחס לקורקבן והכיס שלו: ניקב זה בלא זה, כשר**.

אמר רבא: שני עורות יש לו לזושיט: חיצון — אדום. ופנימי — לבן.

ניקב זה בלא זה, דהיינו, אם ניקב רק אחד מהעורות — כשר.

והוינן בה: **למה לי למימר חיצון אדום ופנימי לבן, והרי אין לך נפקא מינה!?**

ומשנינן: להשמיענו **דאי חליף**, אם התחלף, דהיינו, שהיה החיצון לבן והפנימי אדום,

ולקמן מדייקת הגמרא מרישא דמתניתין, שהיא סתמא, כמו שמדייקים כאן, שאין צורך שישתייר מהכבד כזית כדי להכשירה, ואילו מסיפא דמתניתין [לקמן], דתני בה "אלו כשרות", נאמר, "ניטל הכבד, ונשתייר ממנו כזית", ומשמע, שאם נשתייר פחות מכזית הרי היא טריפה. ומעמידה הגמרא שם שמחלוקת תנאים היא, האם יש צורך שישתייר כזית מהכבד.

ולרבי יוחנן, שאמר הלכה כסתם משנה, תיקשי: כיצד הוא הכריע כסיפא דמתניתין שרק בנשתייר כזית כשרה, ולא כרישא? והרי גם את הרישא וגם את הסיפא שנה רבי בסתמא, ומדוע גדול כח הסיפא מהרישא, להכריע כמותה!?

ומשנינן: **אמוראי נינהו, דאיפלוגו אליבא דרבי יוחנן**, אם אמר רבי יוחנן הלכה כסתם משנה, או לא אמר זאת.

רבי יצחק, שאמר משום רבי יוחנן דבעינן שישתייר מהכבד כזית, לא אמר בשמו שהלכה כסתם משנה, ולכן הוא סבר שיכול רבי יוחנן להכריע כסיפא דמתניתין ולא כרישא, שהרי העמדנום להו בפלוגתא דתנאי.

ואילו מי שאמר בשם רבי יוחנן שהלכה כסתם משנה, (21) סבר שלא הכריע רבי יוחנן בין רישא וסיפא, היות דתרווייהו סתמא נינהו, ולא אמר דבר לגבי השאלה אם יש צורך שישתייר בכבד כזית, או לאו.

ועתה, כיון שהובאו דבריו של רבי יצחק

21. עיין בהגהות מהר"י לנדא בהגהותיו על הדף.

דבריו בשם רבי יוחנן.

הרי זה טרפה. (22)

אבעיא לחו: ניקבו שניהם, העור הפנימי והעור החיצון של הוושט, אלא שהיו שני הנקבים זה שלא כנגד זה — מהו?

אמר מר זוטרא משמיה דרב פפא: בושט - כשר!

אבל בקורקבן, אם ניקב עורו של הקורקבן במקום אחד, והכיס הפנימי ניקב במקום אחר, הרי הוא פסול, משום שהמאכל יוצא מהנקב האחד ומחלחל בין עור הקורקבן ובין הכיס הפנימי ומגיע עד לנקב השני, על אף שהנקב השני אינו כנגד הנקב הראשון.

מתקיף לה רב אשי: אדרבה! וושט דאכלה ביה, ופעיא ביה, בשעה שהיא פועה [גועה] ומשמיעה את קולה על ידי הקנה, רוחה, מתפשט גם הוושט הסמוך לקנה. וכיון שמידי פעם בפעם הבהמה גמדא ליה, מכווצת את הוושט, ופשטה ליה, מרחיבה אותו, הרי קורה ששני הנקבים שבשני העורות, זימנין דמיהנדזין, מזדמנים, בהדי הדדי, ובאותה שעה ששני הנקבים מכוונים זה כנגד זה, הרי הם כנקב אחד במקום אחד בושט, שמטריף את הבהמה.

אבל, קורקבן, דמינח נייה, שאינו מתרחב ומתכווץ, אלא כדקאי קאי, אין מתחברים בו הנקב הקורקבן והנקב של הכיס הפנימי, ואין הם נעשים נקב במקום אחד, והילכך אין הבהמה נטרפת.

אמר ליה רב אחא בריה דרב יוסף לרב אשי: הכי אמרינן משמיה דמר זוטרא, דאמר

משמיה דרב פפא — כוותך! והיינו, כשניקבו שניהם זה שלא כנגד זה — בושט טרפה, ובקורקבן כשרה.

ואמר רבה: קרום שעלה מחמת מכה בושט אינו קרום. ולכן, אם ניקב הוושט ונסתם אפילו בסתימה עבה, אין היא מתקיימת. שכל נקובי הטרפות לא מהניא להו סתימה, משום שאותו קרום, הסותם את מקום הנקב עתיד להסתלק ממנו לאחר זמן, ונשאר הנקב בעינו.

ואמר רבה: וושט — אין לו בדיקה מבחוץ אם הוא מנוקב. לפי שהעור החיצון הוא אדום ואם אירע בו נקב נכנסת בו טיפת דם ואין הנקב ניכר, ולפיכך אין בדיקתו של הוושט אלא בפנים, שבודקים את העור הפנימי שהוא לבן אם אינו מנוקב.

והוינן בה: **למאי נפקא מינה? והיינו,** אימתי צריך לבדוק את הוושט מחשש נקובה, שאז צריכים לבדוקו מבפנים ולא מבחוץ?

ומבארינן: **נפקא מינה לספק דרוסה** [וכפי מג-ב שיבואר לקמן]. שצריכים לבדוק בה את הוושט, ואי אפשר לבדוק אם ניקב אלא מצידו הפנימי, הלבן.

החיא ספק דרוסה, דאתאי לקמיה דרבה.

הוה קא בדיק ליה רבה לושט מאבראי, מבחוץ, להוכיח אם ניקב או לא.

אמר ליה אביי: והא מר, הוא דאמר "וושט אין לו בדיקה אלא מבפנים"!